

ZOOARKEOLOJİ İLKELERİ ve PREHİSTORİK

ANADOLU FAUNASI

Dersin Yöntemi:

Ders, teorik olarak yapılmakla birlikte, konuyla ilgili pratik laboratuvar çalışmaları da yapılacaktır. Slayt destekli çalışmalar yanında, yaklaşık 1 haftalık kütüphane çalışması da gerektirmektedir. Teorik ve pratik olarak alınan tüm bilgilerin ışığında, bazı önemli ve çarpıcı yerleşim yerlerine ait zooarkeolojik incelemeler de değerlendirilecektir. Dersin ikinci bölümüne ilişkin kısmında Anadolu Pleistosen Dönem faunası hakkında arkeolojik ve zooarkeolojik bilgiler sunulacaktır. Bu kapsamda, Anadolu'nun adı geçen faunal türlerinin özellikleri üzerinde durulacaktır.

Dersin Amacı:

Bu ders, arkeolojik yerleşim yerlerinden ele geçmiş ve besin olarak tüketilmiş ya da gücünden faydalanılmış olan hayvan kemiklerinin nasıl değerlendirildiklerini, bunların neyi ifade edebileceklerini, bu çıkarımları yaparken nasıl bir yöntem uygulandığını açıklamaya yönelik olacaktır. Zooarkeoloji çalışmalarının arkeolojideki önemi vurgulanacaktır. Pleistosen dönem Anadolu faunasına ait bilgiler ile de adı geçen türlerin dönem insanları üzerindeki ekonomik boyutları anlaşılabilir kılınacaktır. Ders, bu türlerin hangi coğrafyalara uygun olduğu yanında av ve avcı arasındaki ilişkileri öğretecektir.

Dersin İçeriđi:

- I- Zooarkeoloji Tarihçesi ve Kavramı
- II- Zooarkeolojik Araştırmaları Etkileyen Faktörler
- III- Zooarkeolojik Analizler
- IV- Zooarkeoloji İstatistikleri
- V- Zooarkeoloji pratiđi
- VI- Pleistosen Anadolu Faunası (türler)
- VII-

ZOOARKEOLOJİ KAVRAMI

Zooarkeoloji: Arkeolojik kazılarda bulunan hayvan kemiklerini arkeolojik bir bakış açısı ile değerlendiren bilim dalıdır. Arkeologlar ve antropologlar, yıllardır insanların besin ve diğer hammadde kaynaklarını ne şekilde elde edip değerlendirdikleri konusunu araştırmaktadırlar. Prehistorik yaşam mücadelesinin resmedilebilmesi için yararlanılabilecek birçok veri kaynağı vardır. Fagan bu kaynakları şöyle sıralamıştır:

Çevresel veriler

Hayvan kalıntıları

Bitki kalıntıları

Kaprolitler

Arkeolojik buluntular

Prehistorik sanat eserleri

Zooarkeolojinin amacı insan ve yaşadığı çevredeki hayvan grupları arasında kurulan ilişkiyi araştırmak ve dolayısıyla ekoloji-kültür ilişkisini anlamaya çalışmaktır. Zooarkeoloji alışmaları sonucu, eski çağlarda uygulanan genel diyet, yararlanılan hayvan türleri, evcilleştirme, avcılık, çiftçilik ve hayvan ekonomisi gibi konular hakkında bilgiler elde

edilebilmektedir. Ayrıca bu çalışmalar hayvanların evrimse süreçteki değişimlerinin, tür farklılaşmalarının ve dolayısıyla farklı çevresel ortamların varlığının tespitine de katkı sağlamaktadır.

Zooarkeoloji (arkeozooloji) arkeolojik kazı ve araştırmalarda ele geçen kemikleri inceleyip, araştırarak başta arkeoloji ve antropoloji olmak üzere ihtiyaç duyan bilim dallarına yardımcı olan bir bilim alanıdır. Zooarkeolojik çalışmalarda, antropoloji, arkeoloji, biyoloji, etnoloji, paleopatoloji, paleontoloji, ekoloji ve zooloji bilim dalları genellikle paralel çalışmaya ihtiyaç duyarlar. Zooarkeoloji, hem arkeolojik kazılarda bulunan hayvan kemiklerini arkeolojik bir bakış açısı ile değerlendirir hem de eski çağlarda yaşamış ve bugün soyu tükenmiş pek çok türe dair araştırmalar ve incelemeler yapar. Antik çağlarda insan ve hayvanlar arasındaki ilişkiler bu alanın ana eksenini oluşturur.

Zooarkeoloji terimi Zooloji ve Arkeoloji terimlerinin bileşiminden oluşur. Etimolojik olarak Zooloji; zoo (hayvanlar) ve logos (bilim) sözcüklerinin birleştirilmesiyle türetilmiştir ve zooloji biyolojinin hayvanları çeşitli yönleriyle inceleyen bilim dalıdır. Arkeoloji ise Yunanca arkheos (eski) ve logos (bilim) sözcüklerinin birleştirilmesiyle türetilmiştir ve "eskinin bilimi" anlamına gelmektedir.

Zooarkeoloji terimi; genel olarak arkeolojik kazılarda bulunan hayvan kemiklerini arkeolojik bir bakış açısı ile değerlendiren bilim dalıdır. Zooarkeolojinin incelediği konular genel olarak: Antik dönemlerde insanların hangi hayvanları ne zaman evcilleştirdikleri, hangi hayvanları avladıkları, avlanan ya da evcilleştirilen hayvanların nasıl seçildiği, hangi ürünlerinden yararlandığı, nasıl kesildikleri, yerleşimde hangi türlerin barındığı, nasıl beslendikleri gibi konulardır.